

DOI 10.31499/2618-0715.1 (8).2022.262649
УДК 304

АНАЛІЗ СТАНУ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ СІМ'ЯМ, ЯКІ ОПИНИЛИСЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Дворник Олена, головний спеціаліст Управління освіти адміністрації Індустріального району Харківської міської ради, аспірантка Української інженерно-педагогічної академії

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7561-3432>

E-mail: yakowleva@ukr.net

У статті проаналізовано стан надання соціальних послуг сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах в Україні, у зв'язку з впровадженням нового Закону України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 року за № 2671-VIII [10]. Вивчено законодавство України з питань соціального захисту та надання соціальних послуг. Виконано порівняльний аналіз нового Закону України «Про соціальні послуги» [10] та попереднього Закону України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 за № 966-IV [11]. Зазначено конкретні зміни, які відбулися. Розглянуто загальноукраїнський стан надання соціальних послуг сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах. Виявлено, що нормативно-правова сторона надання соціальних послуг досить чітка, але, на жаль, практична сторона виконання законодавчих документів перебуває на стадії апробації та впровадження. Вивчено реєстр надавачів соціальних послуг, створений на виконання статті 15 Закону України «Про соціальні послуги» [10] і розташований на офіційному сайті Міністерства соціальної політики України. Проаналізовано Класифікатор соціальних послуг, який містить систематизоване зведення назв соціальних послуг, їх короткий опис, строк надання, а також перелік категорій отримувачів цих послуг [3]. Зазначено відмінності, які було виявлено під час порівняння реєстру надавачів соціальних послуг із Класифікатором соціальних послуг. Визначено, що понад 90 % надавачів соціальних послуг в Україні є державними, це комунальні установи та організації. Продемонстровано стан інформатизації в мережі Інтернет надавачів соціальних послуг в Україні. Перелічено соціальні послуги, які спрямовані на допомогу особам / сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах. Проаналізовано кількість надавачів соціальних послуг в Україні, які надають їх особам / сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах. Обґрунтовано необхідність надання якісних соціальних послуг сім'ям, які потребують допомоги. Аргументовано, що питання впровадження системи надання соціальних послуг громадськими організаціями на державному рівні в Україні актуальне.

***Ключові слова:** складні життєві обставини, соціальні заклади, соціальні послуги, соціальний супровід, соціальна допомога, соціальний захист, громадська організація.*

ANALYSIS OF THE STATE OF PROVISION OF SOCIAL SERVICES TO FAMILIES FOUND IN DIFFICULT CIRCUMSTANCES

Dvornyk Olena, Chief Specialist of the Department of Education of the Industrial District Administration of the Kharkiv City Council, graduate student of the Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7561-3432>

E-mail: yakowleva@ukr.net

The article is devoted to the issue of social protection of families in difficult life circumstances. The state of provision of social services to families in difficult life in Ukraine in connection with the implementation of the new Law of Ukraine «On Social Services» of January 17, 2019 № 2671-VIII

[10] is analyzed. The legislation of Ukraine on social protection and provision of social services has been studied. The new Law of Ukraine «On Social Services» [10] is compared with the previous Law of Ukraine «On Social Services» of 19.06.2003 № 966-IV [11] and the specific changes that have taken place are noted. The all-Ukrainian state of providing social services to families in difficult life circumstances is considered. It was found that the legal side of the provision of social services is available and it is quite clear, but, unfortunately, the practical side of the implementation of legislative documents is at the stage of testing and implementation. The register of social service providers, created in pursuance of Article 15 of the Law of Ukraine «On Social Services» [10] and posted on the official website of the Ministry of Social Policy of Ukraine. The Classifier of Social Services has been studied, which contains a systematic summary of the names of social services, their short description, term of provision, as well as a list of categories of recipients of these services [3]. Differences are noted when comparing the register of social service providers with the Classifier of Social Services. It is determined that more than 90% of social service providers in Ukraine are state and municipal institutions and organizations. The state of informatization on the Internet of social service providers in Ukraine is demonstrated. Social services that are aimed at helping individuals/families who find themselves in difficult life circumstances are listed. The quantity of social service providers in Ukraine that provide them to individuals/families who find themselves in difficult life circumstances is analyzed. The need to provide quality social services to families in need is substantiated. It is argued that the issue of implementing the system of providing social services by public organizations at the state level in Ukraine is relevant.

Keywords: difficult life circumstances, social institutions, social services, social support, social assistance, social protection, public organization.

Постановка проблеми. За роки незалежності в Україні склалася цивілізована система надання соціальної підтримки та допомоги різним категоріям громадян. Вітчизняний досвід соціальної допомоги вразливим категоріям населення, зарубіжні сучасні проекти з підтримки сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, стали тим фундаментом, на якому відбувається розвиток соціальної роботи та розбудова мережі соціальних закладів, що має свої особливості, зумовлені досвідом минулого і сучасних світових тенденцій.

Прошло більше шести років після Революції Гідності в Україні. У зв'язку з проведенням воєнних дій на Сході держави стан соціальної захищеності населення різко погіршився. Однак причинами цього є не тільки зовнішній вплив, а і внутрішній. Це насамперед хабарництво та деморалізація чиновників, бюрократія, які не дають можливості розвиватися малому та середньому бізнесу; мала кількість реформ, які покликані підвищити якість життя населення.

Саме реформування та прийняття дієвих законодавчо-правових документів на державному рівні є одним із ключових моментів розвитку держави на шляху до входження в Європейський Союз. У демократичному світі найвищою цінністю є соціальний захист населення, який є основою складовою соціальної політики будь-якої держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукова література з питань надання соціальних послуг сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах в Україні, налічує значну кількість робіт. У педагогічній літературі знайшли відображення різні аспекти досліджуваної проблеми. Теоретичні засади питання надання соціальних послуг незахищеним верствам населення в Україні вивчали О. Безпалько, С. Горбунова-Рубан, К. Дубич, О. Земський, В. Кошіль, В. Литвиненко, М. Любецька, Н. Мельничук, І. Сьомкіна, Ю. Олифіренко, І. Пеша, О. Поліщук, Л. Пономаренко, О. Поступна. Т. Бінківська та Н. Глухова вивчали механізми державного управління системою надання соціальних послуг. Проблеми методів оцінювання соціальної послуги соціального супроводу сімей, що перебувають у

складних життєвих обставинах, розглядали К. Гаврилук, Н. Орлова, Ж. Петрочко. Проблеми соціально-педагогічного забезпечення прав сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, досліджували О. Белоліпцева, К. Глушкова, О. Земський, Н. Корпач, О. Косенчук, О. Кузенко, В. Панок, О. Протас, В. Хоронжук, Л. Якубова.

Ю. Горемикіна, Л. Козарезенко, М. Кравченко, О. Нечосіна, І. Орловська досліджували механізми децентралізації соціальних послуг в Україні.

Незважаючи на значну кількість наукових робіт, у педагогічній теорії і практиці недостатньо уваги приділяється проблемам впровадження нового Закону України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 року за № 2671-VIII [10], який набрав чинності з 1 січня 2020 року.

Прийняття Закону України «Про соціальні послуги» (2019) змінило організацію надання соціальних послуг, головним орієнтиром його є насамперед профілактика складних життєвих обставин, а не їх подолання. Тому вивчення проблем упровадження зазначеного вище Закону України в частині прав та обов'язків педагогічних працівників щодо соціально-педагогічного супроводу дітей під час здобування ними освіти є на сьогодні актуальним.

Реформування галузі соціальних послуг в Україні є складним і багатоаспектним процесом, який зачіпає всі рівні та зв'язки цієї системи. Закон України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 року за № 2671-VIII [10], який набрав чинності з 1 січня 2020 року, пропонує ряд змін у системі надання соціальних послуг незахищеним верствам населення. Його глибокий аналіз показує, що необхідно не лише реформувати форми та методи надання соціальних послуг, а й суттєво змінити зміст соціальних програм.

Метою роботи є аналіз стану нормативно-правового забезпечення сфери надання соціальних послуг сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах, а також вивчення стану надання соціальних послуг сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах на загальнодержавному рівні.

Виклад основного матеріалу. З метою відображення сучасного стану справ на загальнодержавному рівні ми детально вивчили нормативно-правову базу України, яка впродовж 2020 року кардинально змінилася у зв'язку з набуттям чинності Закону України «Про соціальні послуги» (далі – Закон) [10]. Закон включає інноваційні засади, зокрема [1, с. 4]:

- визначає систему соціальних послуг, її учасників та етапів;
- деталізує повноваження центральних та місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування;
- встановлює вимоги щодо формування реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг, класифікатор послуг;
- визначає етапи організації, планування та фінансування соціальних послуг.

Цей Закон складається із 7 розділів [10]:

І розділ «Загальні положення» включає 6 статей (ст.1 – ст. 6), де вказано визначення 18 основних термінів, які стосуються соціальних послуг (базові соціальні послуги, вразливі групи населення, соціальні послуги і т. ін.), зазначено основні цілі та принципи надання соціальних послуг, а також сферу дії цього Закону й законодавства про соціальні послуги;

II розділ «Система надання соціальних послуг» включає 10 статей (ст. 7 – ст. 15), де визначено термін «система надання соціальних послуг», її суб'єктів, а також порядок взаємодії цих суб'єктів; зазначено 9 основних напрямів державної політики у сфері надання соціальних послуг, основні засади функціонування та уповноважені органи системи надання соціальних послуг, визначено права та обов'язки отримувачів соціальних послуг, вказано, хто може бути надавачем соціальних послуг, права та їхні обов'язки. Разом із тим ст. 15 цього розділу передбачено створюється реєстр у надавачів та отримувачів соціальних послуг, який зараз функціонує у тестовому режимі і з яким можна ознайомитися за посиланням <https://www.msp.gov.ua/content/reestr-nadavachiv-socialnih-poslug.html> [14];

III розділ «Класифікація, типи соціальних послуг та порядок їх надання» включає 9 статей (ст. 16 – ст. 24), де прокласифіковано соціальні послуги за типами, за місцем наданням цих послуг, за строком надання послуг, визначено 17 базових соціальних послуг (догляд удома, догляд денний, соціальна адаптація, соціальна допомога, соціальна профілактика, інформування та ін.), встановлено державний стандарт соціальних послуг та порядок затвердження зазначених вище державних стандартів, конкретизовано етапи надання соціальних послуг, підстави для розгляду питання про надання соціальних послуг, зафіксовано здійснення оцінювання потреб особи / сім'ї в соціальних послугах, визначено строки надання чи відмову в наданні соціальних послуг, а також підстави для припинення надання соціальних послуг.

IV розділ «Організація та фінансування надання соціальних послуг» включає 4 статті (ст. 25 – ст. 28), де зафіксовано порядок на визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади в соціальних послугах [10], порядок надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення, урегульовано фінансування наданих соціальних послуг та оплату цієї послуги.

V розділ «Відповідальність за порушення вимог законодавства про соціальні послуги» [10] складається з однієї статті (ст. 29), де зазначена відповідальність у разі порушення вимог законодавства про соціальні послуги.

VI розділ «Міжнародне співробітництво з питань надання соціальних послуг» включає 1 статтю (ст. 30), де зазначено, що Україна бере участь у міжнародному співробітництві з питань надання соціальних послуг відповідно до національного та міжнародного законодавства [10].

VII розділ – «Прикінцеві положення», згідно з якими визначено втрату чинності попереднього відповідного Закону України, внесено зміни до Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [13], «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» [8], «Про місцеве самоврядування в Україні» [4], «Про місцеві державні адміністрації» [5], «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» [9], «Про органи самоорганізації населення» [6], «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [12].

Якщо порівняти цей Закон з попереднім Законом України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 за № 966-IV [11], слід відзначити такі зміни:

– змінилося саме ставлення до надання соціальних послуг. Попередній Закон тлумачив термін «соціальні послуги» як комплекс заходів із надання

допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, з метою розв'язання їхніх життєвих проблем [11]. Новий Закон визначає дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб / сімей, які в них перебувають [10]. Отже, наголос у системі надання соціальних послуг ставиться на профілактичній складовій, що є основою попередження складних життєвих обставин, адже профілактика є результативнішою, ніж подолання наявних труднощів;

– затверджено на державному рівні список основних соціальних послуг, їх 17, які отримувач може одержати через державні структури, у тому числі об'єднані територіальні громади;

– відтепер кожна небайдужа особа може звернутися до надавача соціальних послуг щодо необхідності надання соціальних послуг особі або сім'ї, яка потребує цих послуг (наприклад: сусіди, рідні, вчителі, представники громадських організацій, інші особи). У попередньому законі [10] на це мала право лише особа, яка потребувала цих послуг, або її законний представник. Це є вагомою складовою профілактичної соціальної роботи. Слід відзначити особливе значення вчителів закладів загальної середньої освіти та вихователів закладів дошкільної освіти, які мають безпосередню взаємодію з дітьми та батьками й можуть оперативно відреагувати та повідомити на випадки насильства в родині або скрутне матеріальне становище;

– зафіксовано конкретний перелік осіб, послуги яким надаються за рахунок бюджетних коштів, незалежно від рівня їхнього доходу;

– створено автоматизовану інформаційно-телекомунікаційну систему, призначену для збирання, зберігання і використання даних, реєстрації надавачів та отримувачів соціальних послуг, так званий Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг, який зараз працює в тестовому режимі [14]. Також встановлені єдині вимоги до всіх надавачів соціальних послуг – як державних і комунальних, так і до приватних (прибуткових та неприбуткових організацій);

– затверджено нову систематизацію соціальних послуг, а саме – поділ на соціальну підтримку та соціальне обслуговування, соціальну профілактику;

– уведено поняття «випадок» та «екстрене (кризове) надання соціальних послуг», а також механізм надання таких послуг.

Закон України «Про соціальні послуги» [10] – це основний закон, який регламентує діяльність надавачів та отримувачів соціальних послуг. Відповідно до цього Закону прийнято ряд Постанов Кабінету Міністрів України, які конкретизують виконання тієї чи іншої статті зазначеного вище Закону, а саме :

– Постанову Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 за № 587 «Про організацію надання соціальних послуг» [7], яка, відповідно до пункту 17 частини першої статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» [10], затверджує порядок організації надання соціальних послуг;

– Постанову Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 за № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» [2], що, відповідно до ст. 11 Закону України «Про соціальні послуги», затверджує порядок забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження [10].

Відповідно до зазначених вище нормативних документів слід зауважити, що нормативно-правова сторона надання соціальних послуг, у тому числі дітям, що опинились у складних життєвих обставинах, досить чітка, але, на жаль, практична сторона виконання цих документів перебуває на стадії апробації та впровадження. У зв'язку з цим зараз уряд України вносить зміни до попередніх нормативно-правових актів.

Слід детально вивчити реєстр надавачів соціальних послуг [14], який створено на виконання статті 15 Закону [10]. Незважаючи на те, що він працює зараз у тестовому режимі, Реєстр [14] детально ілюструє ситуацію, яка склалася в Україні щодо системи надання соціальних послуг.

Реєстр продемонстровано у двох варіантах, з якими можна ознайомитися на офіційному сайті Міністерства соціальної політики України [14]:

1. У вигляді таблиці Excel, яка складається з 81 стовпців, де зазначено детальну інформацію про кожного надавача соціальних послуг – від повного найменування закладу, його адреси та які саме послуги надає до дати внесення змін закладу.

2. У вигляді інтерактивної карти, за допомогою якої можна побачити кількість надавачів соціальних послуг у кожному регіоні України.

Відповідно до наказу Міністерства соціальної політики України від 23.06.2020 за № 429 «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг» [3], затверджено Класифікатор соціальних послуг, який містить систематизоване зведення назв соціальних послуг, їх короткий опис, строк надання, а також перелік категорій отримувачів цих послуг [3]. Цей Класифікатор складається з переліку соціальних послуг, загальна кількість яких 43. У переліку зазначено назву послуги, її код, короткий опис соціальної послуги, отримувачів соціальної послуги, місце її надання, а також строк надання. Із загальної кількості соціальних послуг виділено 23 основні, а 20 інших послуг є окремими елементами основної соціальної послуги, а саме:

- інформування (001.0);
- консультування (002.0), до цієї послуги виділено окремо «консультативний кризовий телефон» (002.1);
- посередництво (003.0);
- представництво інтересів (004.0);
- надання притулку (005.0) – виділено окремо «нічний притулок» (005.1);
- короткотермінове проживання (006.0);
- соціальна профілактика (007.0);
- догляд та виховання, до цієї послуги виділено: «догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних» (008.1) [3];
- підтримане проживання (009.0) – виділено «підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю» (009.1) [3], «підтримане проживання бездомних осіб» (009.2) та «транзитне підтримане проживання / учбова соціальна квартира (будинок)» (009.3);
- соціальний супровід (010.0) – «соціальний супровід сімей, осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах» (010.1) [3], «соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування» (010.2);
- соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці (011.0) [3];
- екстрене (кризове) втручання (012.0);

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

- соціальна адаптація (013.0) – «соціально-трудова адаптація» (013.0);
- соціальна інтеграція та реінтеграція (014.0);
- догляд (015.0) – виділено окремо «догляд удома» (015.1), «догляд стаціонарний» (015.2), «денний догляд» (015.3), «денний догляд дітей з інвалідністю» (015.3.1), «паліативний догляд» (015.4);
- персональний асистент (016.0);
- соціальна реабілітація (017.0) – виділено окремо «соціальна реабілітація осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями» (017.1), «соціально-психологічна реабілітація» (017.2), «соціально-психологічна реабілітація осіб із залежністю від наркотичних та психотропних речовин» (017.3), а також «соціально-психологічна реабілітація осіб із ігровою залежністю» (017.4);
- тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми / особами з інвалідністю (018.0) – окремо виділено «тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю» (018.1) [3] та «тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування» (018.2) [3];
- натуральна допомога (019.0);
- супровід під час інклюзивного навчання (020.0);
- фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальними, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями (021.0) [3];
- переклад жестовою мовою (022.0);
- транспортні послуги (023.0).

Якщо порівняти реєстр надавачів соціальних послуг [14], який міститься на офіційному сайті Міністерства соціальної політики України із зазначеним вище наказом цього ж Міністерства [3], то існують суттєві відмінності. По-перше, кодування послуг на сайті та в наказі [3] відрізняється. По-друге у реєстрі [14] на сайті відсутні такі послуги, як «підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю» (009.1), «підтримане проживання бездомних осіб» (009.2), «соціальний супровід» (010.0), «догляд» (015.0) [3]. По-третє, у реєстрі [14] є такі послуги, які не зазначені у наказі [3], а саме: «догляд і виховання дітей в сім'ї патронатного вихователя» [3], послуга «абілітації» та інші послуги.

Відповідно до зазначеного вище Реєстру [14] в Україні функціонує 3220 закладів, які надають соціальні послуги, з них:

- 75 надавачів, які є приватними підприємцями, що становить 2,3 % від загальної кількості;
- 138 – благодійні організації (4,3 % від загальної кількості);
- 42 – громадські організації (1,3 % від загальної кількості);
- 5 – товариства з обмеженою відповідальністю (0,15 % від загальної кількості);
- 5 – релігійні організацій (0,15 % від загальної кількості);
- усі інші – це державні та комунальні установи й підприємства, що становить 93,1 %.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

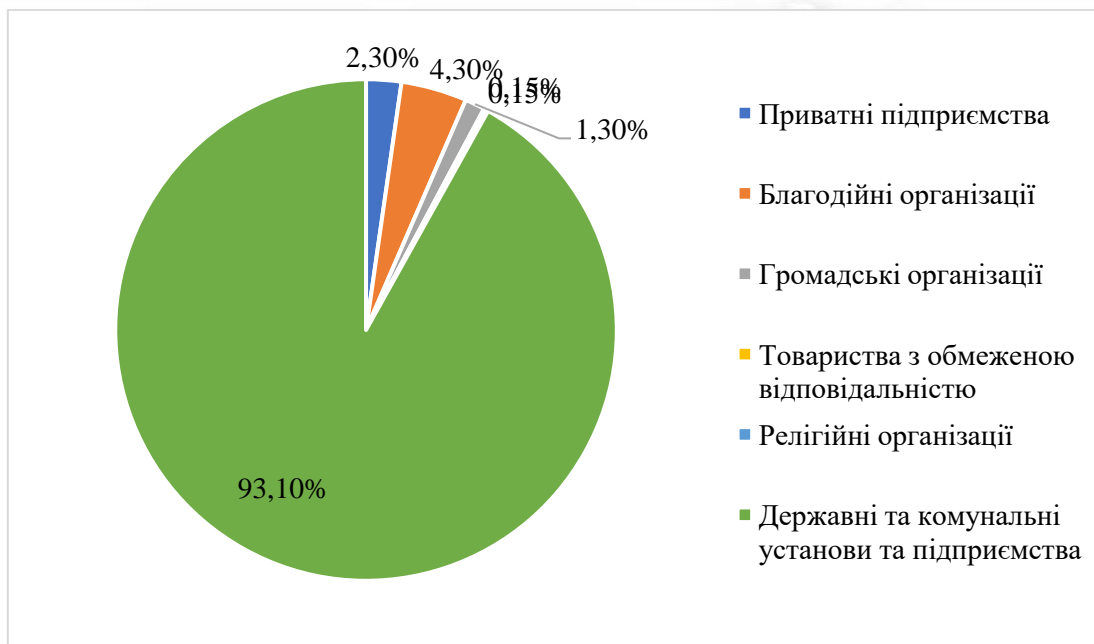

Рис. 1. Надавачі соціальних послуг в Україні

З діаграми видно, що найбільша частина надавачів соціальних послуг, це більше 90 % від загальної кількості, є державними та комунальними установами й організаціями. Це свідчить про те, що держава є основним надавачем соціальних послуг в Україні.

Слід зазначити, що лише 1010 надавачів соціальних послуг мають або сторінку в соціальних мережах, або офіційний вебсайт своєї установи, що становить 31,4 % від загальної кількості, про інших будь-яка інформація в мережі Інтернет відсутня, що становить 68,6 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг.

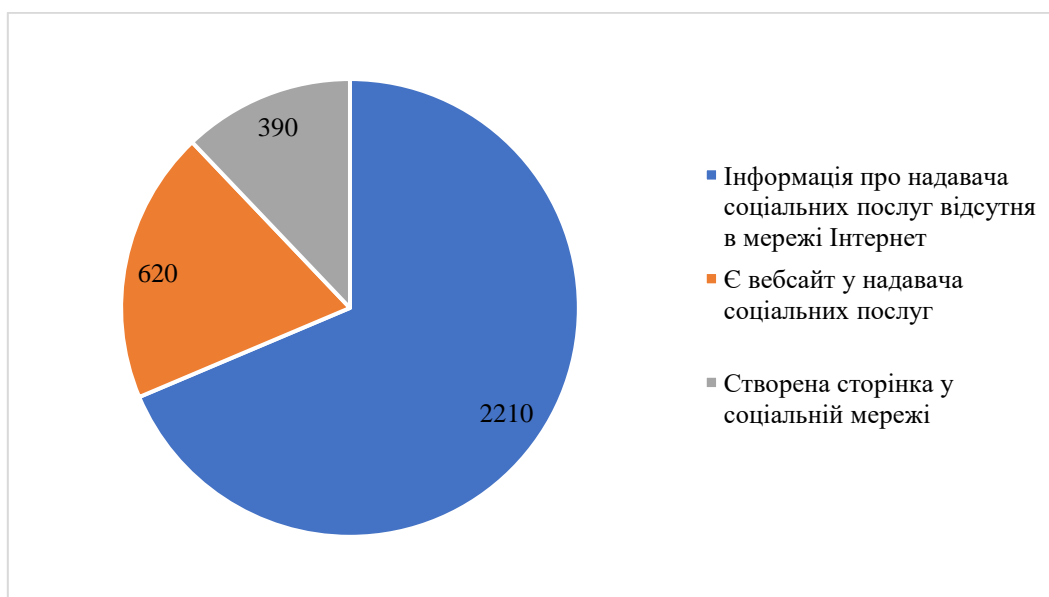

Рис. 2. Стан інформатизації в мережі Інтернет надавачів соціальних послуг в Україні.

Діаграма демонструє, що лише 31,4 % надавачів соціальних послуг мають інформацію про заклад у мережі Інтернет, це переважно надавачі соціальних послуг, які не є комунальними або державними установами та підприємствами. Лише 40,4 % (1193 надавачі соціальних послуг) комунальних та державних установ і підприємств розмістили інформацію про свій заклад в інтернеті, що свідчить про недостатню фінансову підтримку держави в організації надання соціальної допомоги мешканцям України. Це призводить до скорочення висококваліфікованих соціальних працівників. Тобто людина, яка опиняється у складних життєвих обставинах, не зможе знайти інформацію про заклад, який допоможе їй у тій чи тій ситуації.

Із 43 соціальних послуг 8 соціальних послуг, що становить 18,6 % від загальної кількості соціальних послуг, спрямовані на допомогу особам / сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах [10], а саме:

1) інформування (001.0) [3] – може надавати таку послугу 2018 надавачів соціальних послуг (що становить 62,7 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг), з них 1701 установа є державною або комунальною;

2) консультування (002.0) [3] – може надавати таку послугу 2246 надавачів соціальних послуг (що становить 69,8 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг), з них 1860 установ є державними або комунальними;

3) консультативний кризовий телефон (002.1) [3] – може надавати таку послугу 224 надавачі соціальних послуг (що становить 6,9 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг), з них 123 установи є державними або комунальними;

4) посередництво (003.0) [3] – може надавати таку послугу 957 надавачів соціальних послуг (що становить 29,7 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг), з них 700 установ є державними або комунальними;

5) представництво інтересів (004.0) [3] – може надавати таку послугу 1276 надавачів соціальних послуг (що становить 39,6 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг), з них 968 установ є державними або комунальними;

6) соціальна профілактика (007.0) [3] – може надавати таку послугу 1200 надавачів соціальних послуг (що становить 37,6 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг), з них 1875 установ є державними або комунальними;

7) соціальний супровід сімей, осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах (010.1) [3] – може надавати таку послугу 1564 надавачі соціальних послуг (що становить 48,6 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг), з них 897 установ є державними або комунальними;

8) соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці (011.0) [3] – може надавати таку послугу 806 надавачів соціальних послуг (що становить 25,0 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг), з них 670 установ є державними або комунальними.

Крім того, лише 53 надавачі соціальних послуг в Україні [3] (1,6 % від загальної кількості надавачів соціальних послуг) може надавати всі перераховані вище соціальні послуги для осіб / сімей, які опинились у складних життєвих обставинах [10].

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

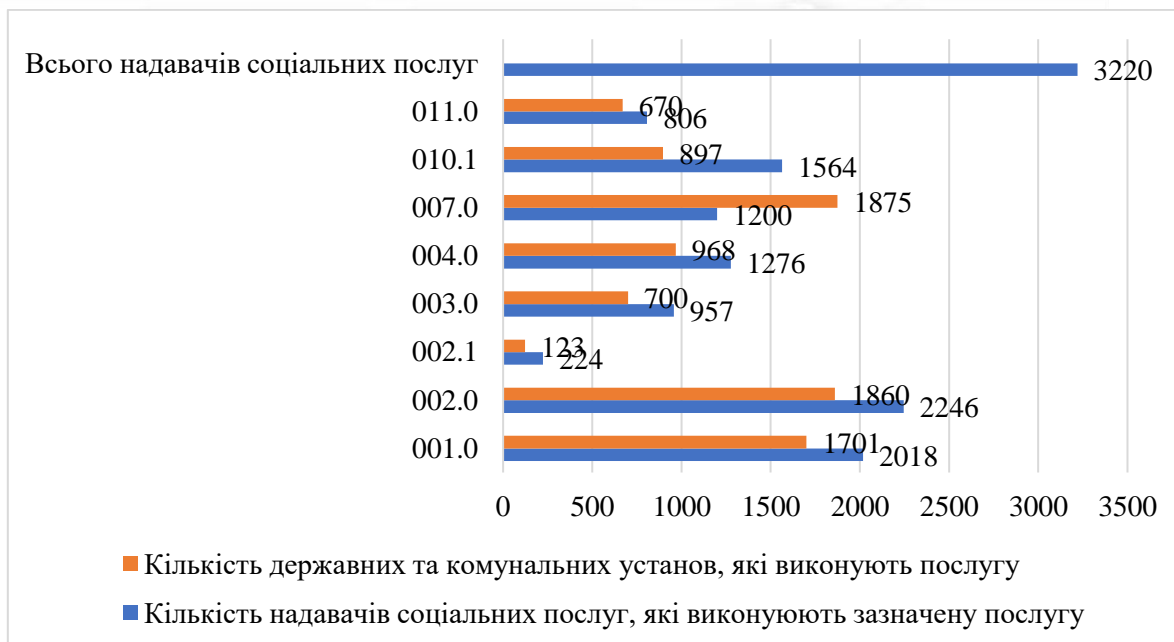

Рис. 3. Кількість надавачів соціальних послуг, які надають їх особам / сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах.

На діаграмі бачимо, що середній відсоток надавачів соціальних послуг особам / сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах, становить близько 37 від загальної кількості. У зв'язку з економічною кризою, спричиненою розповсюдженням по світу коронавірусної хвороби, а також через продовження бойових дій на Сході України, в Україні кожний п'ятий опинився у скрутних життєвих обставинах, тому така кількість надавачів соціальних послуг особам / сім'ям, які опинились у скрутних життєвих обставинах, є дуже малою.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок. Таким чином, нормативно-правова документація України з питань надання соціальних послуг сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах, зараз перебуває на стадії вдосконалення та реформування. Вона досить чітка, але, на жаль практична сторона виконання нормативних документів проходить стадію апробації та впровадження.

Підтримка сім'ї, яка опинилась у складних життєвих обставинах, соціальними послугами є обов'язком місцевого самоврядування та громадських організацій. Отже, існування таких послуг, які надає соціальна держава, у майбутньому визначає стабільність сім'ї. Потрібно підкреслити, що надання якісних соціальних послуг є дуже важливим для підтримки сімей, які потребують допомоги. Необхідно удосконалювати систему надання соціальних послуг сім'ям / особам, які опинились у складних життєвих обставинах [10], а саме: у випадках домашнього насильства, особливо коли страждають діти від цього; забезпечення матеріальної підтримки сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, підтримка неповних сімей з одним із батьків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нечосіна О. Функціонування системи соціальних послуг в Україні: короткий опис. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/510/3> (дата звернення 15.11.2021).
2. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах : постанова Каб. Міністрів України від 1 черв. 2020 р. за № 585. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.11.2021).
3. Про затвердження Класифікатора соціальних послуг : наказ М-ва соціальної політики України від 23 черв. 2020 р. № 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text> (дата звернення 10.11.2021).
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 15.11.2021).
5. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення 15.11.2021).
6. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 лип. 2001 р. № 2625-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text> (дата звернення 15.11.2021).
7. Про організацію надання соціальних послуг : пост. Каб. Міністрів України від 1 черв. 2020 р. № 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.11.2021).
8. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні : Закон України від 16 груд. 1993 р. № 3721-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text> (дата звернення 15.11.2021).
9. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 6 жовт. 2005. № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення 15.11.2021).
10. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення 31.10.2021).
11. Про соціальні послуги : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 966-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15#Text> (дата звернення 31.10.2021).
12. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21 черв. 2001 р. № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> (дата звернення 05.11.2021).
13. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовт. 1993 р. № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення 15.11.2021).
14. Реєстр надавачів соціальних послуг. *Міністерство соціальної політики України* : веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/reestr-nadavachiv-socialnih-poslug.html> (дата звернення 30.10.2021).

REFERENCES

1. Nechosina, O. (2019). *Funkcionuvannya systemy socialnykh poslug v Ukrayini: korotkyj opys*. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/510/3> [in Ukrainian].
2. Pro zabezpechennya socialnogo захystu ditej, yaki perebuvayut u skladnykh zhyttyevykh obstavynax. №585. (2020). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennya klasyfikatora socialnykh poslug. №429. (2020) Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text> [in Ukrainian].
4. Pro misceve samovryaduvannya v Ukrayini. №280/97-VR. (1997). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
5. Pro miscevi derzhavni administraciyi. №586-XIV. (1999). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> [in Ukrainian].
6. Pro organy samoorganizaciyi naselennya. №2625-III. (2001). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text> [in Ukrainian].
7. Pro organizaciyu nadannya socialnykh poslug. №587. (2020) Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

-
8. Pro osnovni zasady socialnogo zaxystu veteraniv praci ta inshyx gromadyan poxylogo viku v Ukrayini. №3721-XII. (1993). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text> [in Ukrainian].
  9. Pro rehabilitaciyu osib z invalidnistyu v Ukrayini. №2961-IV. (2005). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> [in Ukrainian].
  10. Pro socialni poslugy. №2671-VIII. (2019). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> [in Ukrainian].
  11. Pro socialni poslugy. №966-IV. (2003). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15#Text> [in Ukrainian].
  12. Pro socialnu robotu z simyamy, ditmy ta moloddyu. №2558-III. (2001). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> [in Ukrainian].
  13. Pro status veteraniv vijny, garantiyi yix socialnogo zaxystu. №3551-XII. (1993). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> [in Ukrainian].
  14. Reyestr nadavachiv socialnyx poslug. Oficiyniy sayt Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy. Retrieved from <https://www.msp.gov.ua/content/reestr-nadavachiv-socialnih-poslug.html> [in Ukrainian].